

Fråga om behörig domstol. Ett bolag har inkommit till Arbetsdomstolen med en ansökan om att domstolen, med stöd av 56 a § upphovsrättslagen, ska besluta om intrångsundersökning hos tre före detta arbetstagare i deras respektive bostad. Bolaget är bundet av kollektivavtal genom medlemskap i en arbetsgivarorganisation, men organisationen har förklarat att den inte avser att föra bolagets talan i Arbetsdomstolen såvitt avser frågan om intrångsundersökning. Arbetsdomstolen har funnit att varken Arbetsdomstolen eller Patent- och marknadsdomstolen är behörig domstol och att ansökan, som avser en arbetstvist, ska hänvisas till den tingsrätt som är behörig enligt de allmänna reglerna om laga domstol i 10 kap. rättegångsbalken.

ARBETSDOMSTOLENBESLUT
2019-11-14
StockholmBeslut nr 52/19
Mål nr A 129/19
Aktbilaga 41**SÖKANDE**

A.E.R. AB

Ombud: advokaterna Magdalena Berg och Johan Molin, Magnusson
Advokatbyrå AB, Box 7413, 103 91 Stockholm**MOTPARTER**

1. C.C.
2. J.K.
3. T.G.

SAKEN

intrångsundersökning; nu fråga om överlämnade till behörig domstol

Bakgrund och yrkanden m.m.

Bolaget har inkommit till Arbetsdomstolen med en ansökan om att Arbetsdomstolen, med stöd av 56 a § lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk (upphovsrättslagen), ska besluta om intrångsundersökning hos motparterna i deras respektive bostad.

Bolaget uppgav i ansökan att det är bundet av kollektivavtal och att Arbetsdomstolen därför var behörig domstol enligt 2 kap. 1 § lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister (arbetstvistlagen). Bolaget har därefter begärt att Arbetsdomstolen ska överlämna målet i första hand till Patent- och marknadsdomstolen, och i andra hand till Kalmar tingsrätt.

Till stöd för yrkandet om överlämnade har bolaget anfört följande. Bolaget är bundet av kollektivavtal genom medlemskap i Almega Tjänsteförbunden, som inte önskar föra bolagets talan i Arbetsdomstolen. Ansökan om intrångsundersökning avser upphovsrättsliga frågor med ett ytterst begränsat arbetsrättsligt inslag. I prop. 1974:77 anges att begreppet ”tvist” ska ha samma innebörd som i 10 kap. rättegångsbalken och andra processuella bestämmelser. Av dessa bestämmelser följer att Patent- och marknadsdomstolen är behörig när ansökan om intrångsundersökning görs utan samband med stämningsansökan, dvs. när det är fråga om ett ärende och inte ett tvistemål. Mot bakgrund av att den fråga som ska bedömas i ärendet begränsar sig till rent upphovsrättsliga frågor, är det ändamålsenligt att Patent- och marknadsdomstolen avgör frågan om intrångsundersökningen.

Bolaget har även yrkat att Arbetsdomstolen ska förordna att sekretess ska gälla för vissa angivna delar av den ingivna ansökan och bilagor till denna, jämväl sekretess i förhållande till motparterna samt för beslut med anledning av ansökan, att bestå fram till dess att Kronofogdemyndigheten verkställt beslutet om intrångsundersökning. Bolaget har till stöd för denna begäran anfört att ansökan och berörda bilagor innehåller sådan information om bolagets affärs- och driftsförhållanden vars röjande skulle orsaka bolaget omfattande skada.

Skäl

Rättsliga utgångspunkter

Genom lagen (2016:188) om patent- och marknadsdomstolar, som trädde i kraft den 1 september 2016, inrättades två domstolar; i första instans Patent- och marknadsdomstolen, som finns vid Stockholms tingsrätt, och i andra instans Patent- och marknadsöverdomstolen, som finns vid Svea hovrätt. Det allmänna syftet med lagen är att möjliggöra en enhetlig och samlad hantering av marknads- och immaterialrättsliga tvister.

Patent- och marknadsdomstolen är en särskild domstol i den mening som avses i bl.a. 10 kap. 17 § första stycket rättegångsbalken. Domstolen har behörighet att handlägga tvister på sätt som föreskrivs i ett antal särskilt uppräknade marknads- och immaterialrättsliga lagar, däribland upphovsrättslagen. Patent- och marknadsdomstolens avgöranden överklagas till Patent- och marknadsöverdomstolen, om inte något annat är föreskrivet.

Inför antagandet av lagen diskuterades hur Patent- och marknadsdomstolens behörighet skulle avgränsas i förhållande till tvister som handläggs enligt arbetstvistlagen. I förarbetena framhölls att utgångspunkten var att prövningsordningen för de immaterialrättsliga tvister, som också utgör arbetstvister, inte skulle ändras och att sådana tvister i samma utsträckning som tidigare bör handläggas enligt arbetstvistlagen och därmed prövas av tingsrätt eller Arbetsdomstolen (se prop. 2015/16:57 s. 174). Den tekniska lösning som valdes för att uppnå detta framgår, såvitt avser tvister enligt upphovsrättslagen, av det följande.

Med arbetstvister avses, enligt 1 kap. 1 § första stycket arbetstvistlagen, tvister om kollektivavtal och andra tvister rörande förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare. Även tvister mellan arbetsgivare och tidigare anställda utgör arbetstvister om tvisten grundar sig på ett anställningsförhållande, under förutsättning att tvisten rör förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare i denna deras egenskap (se t.ex. AD 2003 nr 113). Arbetstvister prövas antingen av Arbetsdomstolen som första och enda instans eller av tingsrätt som första instans med Arbetsdomstolen som andra och sista instans (se 2 kap. arbetstvistlagen).

Sättet att avgränsa vilka tvister som ska handläggas enligt arbetstvistlagen skiljer sig från den metod som används i lagen om Patent- och marknadsdomstolar. Patent- och marknadsdomstolen är behörig att handlägga mål och ärenden enligt vissa lagar. Det avgörande för behörigheten är som utgångspunkt att den åberopade grunden aktualiserar tillämpningen av den uppräknade lagen, t.ex. upphovsrättslagen (se prop. 2015/16:57 s. 316). För att arbetstvistlagen ska tillämpas, och tingsrätt eller Arbetsdomstolen ska vara behörig, är det inte avgörande att tvisten aktualiserar tillämpningen av någon särskild lag. Utgångspunkten i arbetstvistlagen är i stället att den lagen ska tillämpas på alla tvister som rör förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare, oavsett om de i målet åberopade omständigheterna föranleder tillämpningen av någon ”arbetsrättslig” eller annan lag. Det förekommer dock lagar som anger att arbetstvistlagen ska tillämpas på tvister enligt den lagen. Detta gäller då även om tvisten inte rör förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare. Ett exempel är att arbetstvistlagen ska tillämpas på vissa tvister enligt diskrimineringslagen även när tvisten rör en arbetssökande som inte fått en anställning (se 6 kap. 1 § diskrimineringslagen).

Patent- och marknadsdomstolen är behörig att handlägga mål och ärenden enligt det som föreskrivs i bl.a. upphovsrättslagen (se 1 kap. 4 § 2 lagen om patent- och marknadsdomstolar). I 58 § upphovsrättslagen anges att Patent- och marknadsdomstolen är rätt domstol i mål och ärenden enligt den lagen, om de inte ska handläggas enligt arbetstvistlagen.

Arbetstvistlagen är inte bara tillämplig på arbetstvister och när det i en lag har hänvisats till arbetstvistlagen. Av 1 kap. 1 § andra stycket arbetstvistlagen framgår nämligen att det är möjligt att kumulera en annan tvist än en arbetstvist med en arbetstvist, dvs. att gemensamt med en arbetstvist handlägga en annan tvist mellan samma eller olika parter. Bestämmelsen i 58 § upphovsrättslagen innebär emellertid att det inte är möjligt att med stöd av 1 kap. 1 § andra stycket arbetstvistlagen kumulera en arbetstvist med en tvist enligt upphovsrättslagen (se prop. 2015/16:57 s. 175 f.).

Av 1 kap. 2 § arbetstvistlagen framgår att lagen inte ska tillämpas på vissa typer av mål, trots att tvisten utgör en arbetstvist eller skulle ha kunnat kumuleras med en arbetstvist enligt 1 kap. 1 § andra stycket arbetstvistlagen. Detta gäller, såvitt här är av intresse, för tvister i mål som avses i 1 kap. 4 § 1 och 3 lagen om patent- och marknadsdomstolar (se 1 kap. 2 § 5 arbetstvistlagen). Hänvisningen innebär att vissa mål som omfattas av Patent- och marknadsdomstolens behörighet helt undantas från arbetstvistlagens tillämpningsområde. Undantaget tar sikte på tvister i vilka särskilda sammansättningsregler gäller i Patent- och marknadsdomstolen, t.ex. mål enligt patentlagen och mål enligt lagen om rätten till arbetstagares uppfinningar, där den domstolen alltså är exklusivt behörig. Tvister enligt upphovsrättslagen omfattas inte av undantaget i 1 kap. 2 § arbetstvistlagen. Detta framgår av att hänvisningen till upphovsrättslagen finns i andra punkten i 1 kap. 4 § lagen om patent- och marknadsdomstolar, vilken inte omnämns i 1 kap. 2 § arbetstvistlagen.

Av regleringen följer således att Patent- och marknadsdomstolen inte är behörig att handlägga en tvist enligt upphovsrättslagen, om tvisten också är en arbetstvist. Den domstolen får inte heller kumulera en tvist, som domstolen är behörig att handlägga, med en arbetstvist (se 1 kap. 5 § lagen om patent- och marknadsdomstolar). Det finns inte i upphovsrättslagen några särskilda regler om vilken domstol som ska handlägga en tvist enligt lagen som är en arbetstvist.

Vilken domstol är behörig domstol?

Som redan anförts är arbetstvister tvister om kollektivavtal och andra tvister rörande förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare. Motparterna i ansökan har enligt bolaget samtliga varit anställda hos bolaget och ansökan om intrångsundersökning grundas på bl.a. påståenden om att de under anställningen hos bolaget ska ha kopierat stora mängder material från bolaget till egna hårddiskar samt vidarebefordrat material till egna privata e-postkonton och att det skäligen kan antas att de tidigare arbetstagarna gjort intrång i bolagets upphovsrätt genom att framställa exemplar av materialet utan bolagets samtycke och intrång i bolagets s.k. katalogskydd. Det står därför klart att tvisten, om det ska bli någon intrångsundersökning eller inte, rör förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare och därmed är en arbetstvist.

Som också redan redovisats anges i 58 § upphovsrättslagen att Patent- och marknadsdomstolen är rätt domstol i mål och ärenden enligt den lagen om de inte ska handläggas enligt arbetstvistlagen. Av bestämmelsen följer således att Patent- och marknadsdomstolen inte är behörig att handlägga nu aktuell tvist, eftersom den är en arbetstvist som ska handläggas enligt arbetstvistlagen. Vad bolaget har anfört om att den fråga som ska bedömas begränsar sig till rent upphovsrättsliga frågor och att det därför är ändamålsenligt att Patent- och marknadsdomstolen avgör frågan om intrångsundersökningen, innebär inte att Patent- och marknadsdomstolen är behörig domstol i en arbetstvist.

Enligt 2 kap. 1 § arbetstvistlagen ska, såvitt nu är av betydelse, Arbetsdomstolen som första domstol ta upp och avgöra en arbetstvist som väcks av arbetsgivar- eller arbetstagarorganisation eller av arbetsgivare som själv slutit kollektivavtal, om kollektivavtal gäller mellan parterna eller enskild arbetstagare som berörs av tvisten sysselsätts i arbete som avses med kollektivavtal vilket arbetsgivaren är bunden av. Av 2 kap. 2 § samma lag framgår att annan arbetstvist än som avses i 2 kap. 1 § ska tas upp och avgöras av tingsrätt.

Bolaget har uppgett att bolaget är bundet av kollektivavtal genom medlemskap i Almega Tjänsteförbunden. Arbetsgivarorganisationen har uppgett att den inte önskar föra bolagets talan i Arbetsdomstolen. Redan detta innebär att Arbetsdomstolen inte är behörig domstol.

Av 2 kap. 6 § arbetstvistlagen följer bl.a. att om en medlem i en arbetsgivarorganisation har väckt talan vid Arbetsdomstolen och organisationen inte förklarar att den vill föra medlemmens talan i Arbetsdomstolen, ska målet på yrkande av part hänvisas till tingsrätt som är behörig.

Vilken tingsrätt är behörig?

Tidigare angavs i fråga om intrångsundersökning i 56 b § upphovsrättslagen att om rättegång inte är inledd, gäller i fråga om behörig domstol det som föreskrivs i 58 § för där avsedda mål och i rättegångsbalken om tvistemål för andra fall som rör intrång eller överträdelse. När patent- och marknadsdomstolen inrättades och ändringar även vidtogs i upphovsrättslagen togs denna reglering bort (se prop. 2015/16:57 s. 316). Det finns således numera inte någon uttrycklig hänvisning till reglerna i rättegångsbalken om behörig domstol i tvistemål för ansökan om intrångsundersökning när rättegång inte redan är inledd. Däremot finns i 2 kap. 2 § sista stycket arbetstvistlagen en bestämmelse om s.k. arbetstagarforum som lär kunna tillämpas i dessa fall. Den bestämmelsen är emellertid tillämplig bara när det är en arbetstagarare som gör ansökan och kan därför inte tillämpas i fråga om bolagets ansökan.

Som redan anförts har i förarbetena (prop. 2015/16:57 s. 174) framhållits att utgångspunkten är att prövningsordningen för de immaterialrättsliga tvister, som också utgör arbetstvister, inte ska ändras. Att den uttryckliga hänvisningen till rättegångsbalkens regler om behörig domstol i tvistemål togs bort får mot den bakgrunden ses som ett förbiseende. I 56 b § sista stycket upphovsrättslagen finns det emellertid kvar en bestämmelse där det anges att i övrigt ska en fråga om intrångsundersökning som uppkommer då en rättegång inte är inledd handläggas på samma sätt som om frågan har uppkommit under en rättegång. Enligt Arbetsdomstolens mening utgör det ett tillräckligt lagstöd för att anse att reglerna i rättegångsbalken om behörig domstol i tvistemål är tillämpliga i fråga om en ansökan om intrångsundersökning när rättegång inte redan är inledd (jämför 11 kap. 2 § regeringsformen).

Arbetsdomstolen finner således att reglerna om laga domstol i 10 kap. rättegångsbalken är tillämpliga. Motparterna har uppgetts ha hemvist i Västervik respektive Oskarshamn. Behörig tingsrätt är därmed Kalmar tingsrätt. Ansökan ska därför, i enlighet med bolagets i andra hand framställda yrkande, hänvisas dit.

Frågan om förordnande av sekretess

Då ansökan jämte övriga handlingar i akten överlämnas till Kalmar tingsrätt finns inte skäl att för Arbetsdomstolen att ta ställning till bolagets yrkande om förordnande om sekretess.

Arbetsdomstolens ställningstagande

Arbetsdomstolen hänvisar ansökan till Kalmar tingsrätt.

Ledamöter: Cathrine Lilja Hansson, referent, Sören Öman och Pontus Bromander